

Ezen kimutatásból kitűnik, hogy azon 79 községben a különbözet a két különböző alap szerint a következő:

1872-ben adóalapján összeírt választó volt 939, jelenleg adóalapján összeírt választó 14 frt 22 kr. census mellett 1151, 18 frt 48 kr. census mellett 635. 1872-ben a választók összes száma volt ezen községekben 5437, 14 frt 22 kr. adócensus mellett 5543, 18 frt 48 kr. adócensus mellett 5027 és így az első esetben 5437 eddigi választó mellett 106-al, vagy is mintegy 2%-al szaporodik a választók száma, a másik esetben, azaz a főrendiház módosítása szerint, ezen községekben 410 választóval lenne ezen túl kevesebb mint 1872-ben volt.

Részünkről mindezt csak azt jegyezzük meg, hogy e számítás lehet igaz is, hamis is; a végre, hogy tájékozva legyünk a kérdés iránt, az összes községek választóit kellett volna számba venni s mi ezt a belügyminiszter úrtól meg is vártuk volna, a kérdés elég fontos e fátadságra; így meglehet ép azon községek vannak kihagyva, melyek kedvezőtlen eredményeket mutatnak fel a ministeri javaslattal szemben, a nekünk korábban beküldött községek számadatai legalább mind ilyenek voltak.

A Deák-párt értekezlete.

Budapest, október 27.

A Deák-körnek f. hó 27. esti 5 órakor tartott értekezletén elnök közlő az ellenzéknek az egyes képviselőházi bizottságokba tett kijelöléseit, előadja, hogy az osztályoknak deákparti tagjai az osztályelnökök és jegyzőkre nézve következőleg állapodtak meg: 1. oszt. elnök Muzslay Simon, jegyző Radocza János; 2. oszt. e. Zsedényi Ede, j. Schmaus Endre; 3. oszt. e. Prileszky Tádé, j. Máday Sándor; 4. oszt. e. Gorove István, j. Pulszky Agost; 5. oszt. e. Somssich Pál, j. Molnár Aladár; 6. oszt. e. Csengery Antal, j. Dániel Ernő; 7. oszt. e. Házmán Ferenc, j. Kubinyi Árpád; 8. oszt. e. Juszth József, jegyz. Széll Kálmán; 9. osztály elnöke Tóth Vilmos, jegyző Szentpály Jenő.

Ezután tárgyalás alá vétetvén a választási törvényjavaslatra tett főrendi módosítások:

Gr. Szapáry Gyula belügyminiszter mindezekelőtt az erdélyi censusra vonatkozó főrendi módosításra terjeszkedik ki, mely abból áll, hogy a főrendek az erdélyi 8 frt 40 krnyi censusba a földadóztól be nem számítását kívánják, mi által Erdélyben tényleg 14 frt 22 kr helyett 18 frt 48 kr adócensus lenne. Előadja a képviselőház szünetje alatt 79 erdélyi községből általa összegyűjtött adatokat, melyeknek összesített eredménye szerint az illető községeknek 1872-ben 5337 választója volt, 14 frtos ezen census mellett lenne 5553, 18 frtos mellett pedig lenne 5027, vagyis a képviselőház szövegezése a választók 2% szaporodását, a főrendek ellenben 8% apadását eredményezné. E számítás folytán igazoltnak találja a kormány által a kérdésben elfoglalt állást, s lehelyesbnek vólné, ha a ház megmaradna előbbi megállapodása mellett.

B. Kemény Gábor nem akar tüzetes bírálatba bocsátkozni a belügyminister által előterjesztett kimutatásoknak: de már első hallásra is rögtön jelezhető azokban egyes oly vonás, mely könnyen tévedésre vezethet. Így Belső-Szolnokban több választó mutatkozik a 72-dik összeírás szerint, mint lenne a belügyministeri javaslat szerint. Micsoda előttünk ismeretlen választótörvény szerint történt ott az összeírás? A belső-szolnoki összeírás nyilván rossz. Illetékteleu joggyakorlat azonban jogforrásul nem szolgálhat. Aztán Erdélyben mint Magyarországon megye és megye közt igen nagy a különbség. A ministeri összeírás is igen nagy különbséget tüntet fel a census alapján való szavazó jogosultak közt Alsó-Fehér és Hunyadmegyében az eddigi gyakorlathoz hasonlítva, a két legjelentékenyebb törvényhatóságában a régi magyar föld nyolcz törvényhatóságának. Továbbá a perzent megállapítása, mely az új törvény szerint való választó szaporulás következménye volna, nagy mértékben függ attól: minő viszony van egyes helységekben a régi nemesi jog következtében és a census alapján választók között?

Egyébiránt a belügyminiszter maga a legerősebb támadást intézte hivatali elődjének kormányzata ellen, midőn azt állítja, hogy Erdélyben nem volt megállapított egynemű eljárás az összeírásban. Egynemű eljárás az összeírásban törvény- és kormányrendeletek szerint, melyek a törvényes gyakorlatnak egészen megfelelnek, kellett lenni és volt is. Ennek bizonyosságul fölolvassa br. Wenckheim volt belügyminiszternek egy 1869-ben kelt rendeletét, melyben a censusra nézve, törvényre hivatkozva kimondatik, hogy a censusba a földtörzsdó, ház és jövedelmi adó beszámítandó, ellenben a személyes kereseti adó, a földterhermentesítési járulék és a földpótadó, a mi tulajdonképen jelenleg a vitás rész, nem.

Hasonló értelmű rendeletét olvassa föl volt belügyminister Tóth Vilmosnak 1872-ből. Ezek után bemutatja Alsó-Fehér megye központi választmányának 1872-ből kelt utasítását az összeíró köldöttséghez, mely ama rendeleteknek egészen megfelel. Annak bizonyosságul, hogy a kormány egyenesen felügyelte a választójogosultak összeírásának keresztvitelét, bemutatja Tordamegye központi választmányának egy szintén 1872-ben kelt utasítását, melyben egy hibás, a törvényes gyakorlattal ellen-

kező tétel is van. És bemutatja az erre vonatkozó ministeri rendeletet, melyben a központi bizottság ama tévedés kiigazítására fölhívatik és a központi bizottság erre vonatkozó határozatát, mely által az utasítás téves pontja kijavíttatik. Mindezekre hivatkozva ismételve állítja, hogy: Erdélyben igenis tudatott, mint kell a törvények értelmében eszközölni az összeírást, és a kormány ténylegesen felügyelt arra, hogy a törvényes gyakorlat fönntartassék.

Ezek folytán fölkéri a párt figyelmét azon Erdély számára oly fontos ügyre; megemlíti azt, hogy a Deák-párt elvben, már a törvényjavaslatnak osztályokban való tárgyalása előtt még, egy a főrendiházhoz hasonló módosítványt fogadott volt el, és kéri a pártot, hogy elvileg fogadja el a főrendi módosítást, melynek szövegéhez nem szólhat, miután az még nincs tezeiben.

Mihályi Péter: Itt az 1848. erdélyi választási törvényből kell kiindulni, s nem az eddigi gyakorlatból. Az előbbi belügyminiszterek rendeletei Erdély némely részeiben már akkor is sérelmeseknek tekintettek, és a törvényhozás nincs most azok szankcionálására hivatva. Az erdélyi census így is elég magas a magyarországihoz képest. Kéri a képviselőház szövegezésének megtartását.

Az értekezlet e kérdés a párt tagjaira nézve nyílt kérdésnek hagyja fön.

A főrendek által a választási törvényjavaslat többi pontjaihoz tett módosításokat Szapáry belügyminister felszólalása folytán az értekezlet elfogadja, kivéve a vesztegetések megtorlásáról intézkedő ponthoz indítványozott azon megoldást: „vagy mert a jelöltre szavazott vagy nem szavazott,” melyet az értekezlet nem fogad el.

Tárgyalás alá vétettek ezután a főrendeknek az inkompatibilitási törvényjavaslatra tett módosításai.

Az 1. §-ban „államtitkár, vagy a hol ezen állás nincs betöltve, annak helyettese” helyett a főrendek „államtitkárok vagy azoknak helyettesei”-t indítványozzák. Az értekezlet a képviselőházi szöveget tartja meg.

A 2. §. b) pontjában a főrendek a bérlők inkompatibilitását mellőztetni kívánják.

Horváth Lajos hozzájárul e módosításhoz, de kéri, vajjon a fekvő javak bérlőin kívül kiterjesztessék-e az a jövedékek bérlőire is?

Az értekezlet egész terjedelmében elfogadja a főrendi módosítványt.

A 2. §. c) pontjának végéről a főrendek kihagyatni kívánják e szavakat: „és még az állami biztosítás jótékonyágát élvezi.”

Horváth L. kéri e módosítvány elfogadását, s az értekezlet azt el is fogadja.

A 3. pontban a főrendek módosításra mellőzi a tanítói szerzet rendek inkompatibilitását.

Trefort kultuszminister e módosítást elfogadásra ajánlja, mert a tanító-rendek magukat az inkompatibilitás tétel által megbélyegeztetteknek tekintik.

Az értekezlet elfogadja a módosítást.

A földadó-kataszteri, ügyvédréndtartási s közjegyzői törvényjavaslatokra tett főrendi módosítások a holnap d. n. 5 órakor tartandó értekezleten fognak tárgyalatni.

Elnök jelenti, hogy Harkányi Frigyes nem hajlandó elfogadni a zárszámadásokat megvizsgáló bizottságba történt kijelölését. Az értekezlet helyette Fröhlich Gusztávot jelöli ki.

A pénzügyminister törvényjavaslatai.

— Az adóbehajtás a pénzügyér javaslatában minden lépésre nézve pontosan körül van írva. Egész fejezetet képez az egyenes adók behajtásánál végrehajtás utján követendő eljárásról. A behajtás egész rendszere azonban a következőkben foglalható egybe:

Ki a rá kivetett adót a megszabott időpontban be nem szolgáltatja, vagy e helyett halasztásért, vagy elengedésért nem folyamodott, az azonnal zálogolás alá esik.

Elengedésért vagy halasztásért az adózó személyesen folyamodik. És pedig vagy csupán saját személyét illetőleg vagy az érdekeltekkel együtt egész község nevében. Egész község adóját illetőleg lehet elengedést kérni jégeső, fagy, aszály, árvíz, marhavész stb. elemi csapások következtében, családi vagy egyéni terheket illetőleg pedig a családot vagy egyént sújtó esélyek után.

Az elengedés azonban csakis a csapások évre szorítkozik s épen nem terjed ki az adóhátralékokra, melyek 1875-től fogva hátrá 3 éven át sürgetve nem lettek volna is, elévülni nem fognak. És az elengedés csakis azon arányban kérhető, a mely arányban a csapás a községet vagy családot, vagy egyéniséget találta u. m. $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{2}{3}$ stb. értékig.

A csapás mérvét megvizsgálja az adófelügyelő és szolgabíró. Általuk kell a törleszt eszközölni és pedig első folyamodásu itélőszéki városokban a városi hatóság, megyékben e megyei állandó bizottság. Ha ezen hatóságok a folyamodást visszautasítják, akkor nincs többé mód a teher elengedésére; ha pedig kellően indokoltnak találják, akkor az elengedés mérve iránt kisebb összegekig a pénzügyigazgatóság, nagyobbaknál maga a pénzügyministerium határoz. Szintén a ministerium itél a hátralékok le-

engedése eseteiben is, a mikor a főispán terjeszti elő a szolgabírók s adófelügyelők jelentését.

Ki a kiszabott időpontokig leengedésért, vagy halasztásért nem folyamodott; vagy kinek folyamodványa az első hatóság ítélete következtében visszavetett, az, ha mégis késedelmeznék fizetni, a zálogoló közegek eljárása alá esik. Ezen közegekről s az általuk követendő eljárásról szintén terjedelmesen és minden lépést egyenként meghatározva szól a törvényjavaslat.

A zálogolásnál elsőben is a készpénz-félék vétetnek igénybe, u. m. a házber, haszonbér, regékele, stb. E zálogolásra a bérlők értesítettek, miszerint az esedékes összeget ne a birtokosnak, hanem a kelendő időpontban a hatóságnak fizessék — a miért is felelőssékké vétetnek. Ezután igénybe vétetnek a házi butorok, ingóságok, eszközök, gépek stb. a birtokosnak azonban jogában áll kimutatni azokat, melyek lezálogolását inkább elviselheti. Szakembereknél az eszközök, könyvek stb 50 frt értékig fenbegtatnak s élelmiszerek is hagyatnak 15 napra.

A zálogolás alól kivétetnek az 1868. t. cz. 40. §-ában megállapított tárgyak u. m. a végrehajtást szenvedő s családja számára szükséges ágyneműk, ruhaneműk s az utolsó darab gazdasági marha s ennek táplálására szolgáló egy hónapi takarmány, továbbá a legszükségesebb gazdasági eszközök s gépek stb. A zálogolt tárgyak azok összeírásakor a becsmerter által megbecsültetnek s ha romlásnak, elidegenítésnek atb. ki volnának téve, elvitetnek a helybeli előjárósághoz, ha pedig a birtokos megbízható, ott hagyatnak őrizete alatt, felelőssége mellett.

Ha valaki a zálogolt tárgyak iránt igényt akar támasztani, igényét még a végrehajtási jegyzőkönyvbe be kell jegyeztetnie és tulajdonjogát 15 nap alatt be kell bizonyítania, máskülönben az árverelést nem akadályozhatja, 15 nap után az igény be nem jelenthető.

Külön cikkek intézkednek továbbá az árverésből bejött pénz átvételéről és elszámolásáról, a végrehajtásnak az ingatlanokra kiterjesztéséről s az itt követendő eljárásról, miszerint az egész rendszer bizonyos katonas manőverirozás alakot ölt és elvileg sok részben megfelel, ha nem épen a méltányosság, de igen is a szigorú végrehajtás követelményeinek.

Meg fognak-e felelni ezen intézkedések az igazság követelményeinek a gyakorlati téren is? Felfogják-e majd hivatásukat és teendőiket a végrehajtó közegek, mintsem tették eddig? Azt majd csak a törvények alkalmazása mutathatja meg. Annyi bizonyos, hogy ezen eljárások beható tanulmányozást és több mint középszerű képzettséget és hivatalbeli szorgalmat igényelnek.

A bor- és husfogyasztási adóról 1. §. A bor- és husfogyasztási adóról szóló 1868. XVII. t. cz.-nek a szőlő törkölyre öntött vízből készített lőrérl szóló 2-ik §-a, továbbá az 1868. XXXV. t. cz.-nek a házi szükségletre szánt bor adómentességéről szóló 2-ik §-a, végre ugyanezen törvényoziknek 4-ik §-a s az 1868. XVII. és 1873. XVI. t. czikkek által érvényben tartott szabályoknak 117. §-a, melyeknek alapján a bor- és husfogyasztási adó iránt kiegészített községek az adóátalány egy részének elengedésében részesültek, hatályon kívül helyezettnek.

2. §. A 1868. XXXV. t. cz. 3-ik §-ának bekezdése és 1-ső pontja következőképen módosítatik.

Azon esetekben, midőn a hivatalosan kinyomozott valóságos fogyasztásnak megfelelő általány beszédése iránt valamely községgel egyezmény (megváltás) nem jó létre, az adónak bérbeadás pedig vagy egyáltalában nem sikerül vagy a legmagasabb bérjáratnak nem éri el azon adóösszeget, mely a hivatalosan kiderített adóköteles fogyasztásnak megfelelő, a pénzügyigazgatóságok felhatalmaztatnak, hogy tekintettel a hivatalosan kinyomozott adóköteles fogyasztásra és az arra befolyást gyakorolható összes viszonyokra, megállapíthassák és az illető községgel tudathassák azon adóátalányt, melyet a község bor- és husfogyasztási adó, vagy ezek egyike fejében az év folyamában beszédni és az állampénztárba beszállgatni köteles.

Azon község, melynek a rá ekkép kiszabott adóátalány ellen kifogása van, az annak kiszabásáról szóló értesítés kézbesítésétől számított 15 nap alatt a p. ü. igazgatósághoz folyamodási joggal élhet.

Ha e joggal ezen idő alatt nem él, a rá utalt adóátalányba beegyezettnek tekintelik.

A felfolyamodvány azon p. ü. igazgatósághoz intézendő, mely az évi adóátalányt kiszabta.

A p. ü. igazgatóság a község kifogásait vizsgálat alá veszi, és ha azokat alaposnak találja, az adóátalányt azokhoz képest véglegesen állapítja meg. Ha ellenben a p. ü. igazgatóság a folyamodványt vagy épen nem, vagy csak részben vélelmet tehetni, akkor az ügyiratokat saját véleménye kíséretében s az ügyben véleményadás végett általa választott két megbízottnak megnevezése mellett; további intézkedés végett átteszi a törvényhatóság főispánjához, s erről a községet értesíti.

A főispán az illető községet szintén két megbízottnak a felhívás vételétől számított 8 nap alatt leendő megnevezésére felszólíttatja, s ezen mindkét részlől választott hivalmi férfiak véleményének meg-

hallgatása után megállapítja azon adóátalányt, községre az illető év folyamában beszédés utalandó lesz. — A főispán határozata ellen fellebbezésnek nincs helye.

A pénzügyi igazgatóságnak azonban, ha főispán határozatát a kincstárra nézve károsnak jogában áll attól eltérve, a bor- és husfogyasztási adó az illető községben bérbeadás, vagy község kincstári kezelés által szedtetni be.

Ha az illető község megbízottakat a kitűzött időben nem választ: a főispán a pénzügyi igazgatóság választottainak meghallgatása után határoz.

A község felfolyamodása iránti határozat meghozataláig a pénzügyi igazgatóság által kiszabott adóátalány a törvényszerű esedékeségek részleteként fizetendő; ha azonban a kiszabott összeg leszálaltik, a fizetett adó többlet a legközelebbi adórész számításba be.

3. §. A bor- és husadóra nézve az 1868. X. t. cz. által jóváhagyott szabásban a krajczáro az egyes adóteleknek előforduló törtszámait krajczárokká kerekítettévk.

Buda Pest fővárosban pedig a borsepró, továbbá a háziszármnyasok, a vadhus és vadszármny jövőre fogyasztási adó alá vétetvén, a bor és adó jövőben az e törvény mellékletét képező „adóbás” szerint szedendő be.

4. §. A bor és husadó iránti szabályok hivatalos összeállításának 45. §-a a következőkkel told meg:

„Buda-Pesten a borsepró fogyasztási adóval való behozatalánál adó alá esik, forrásra legfeljebb 2% vonandó le, mely adómentesen marad, a sebre pedig bornál 6%, vörös bornál 4% számít és a koronkénti leszámítolásoknál kikerített mennyiség az adóköteles borral együtt a mellékletben 10. tétel szerint adóztatandó meg.”

5. §. A bor- és husfogyasztási adó kivétel beszédésére és kezelésére nézve fennálló, az 1. XVI. t. cz. által érvényben tartott egyéb szabályok törvényhozási további intézkedéséig, érvényben radnak.

6. §. Jelen törvény végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

Keleti ügyek.

Konstantinápoly, oct. közepén.

Nem keveset foglalkoznak Európában két déssal, mely különben nemzetközi érdekel, melyben az orosz diplomácia kifejtéi szokott kenységet és szívósságot. Értendő a Tiflis herant összekötő vasut és az attoshegyi szt. pamon zárda ügye.

Emlékeztetni azon mintegy két hó előtt szült tervek, melyek szerént Oroszország határkiterjesztése Perzsia rovására. Hibázott akkor az angol kormány, hogy nem támogatta a Reuter-féle látatot. Nyilvánvaló mindenki előtt, ki az orosz litika menetét és az országok ismeri, hogy Jamesi cabinet nagy tévedésben volt, hogy nem tett Perzsiában vasutakat építen, melyek mind kére, mind igazgatóságra és forgalmi személy nézve angolok legyenek. Nagy Britániának bizonyos kellemele. látni, miként nyílnak meg a gyors galomnak roppant nagy, eddig elzárt vidékek, indiai birtoklásaik védsánczai és természetes erők voltak. De két rossz közül a kisebbet kell választani és ha már, Oroszország nem mulasztotta el alkalommal a perzsa vasutak kérdését felvetni, az angol kormány törekedjék, egy angol nyerve ez ügyben elsőbbséget, ezt minden tekintetben gélvezni és támogatni.

Ez úgy az ipar szempontjából tekintve nagyon és gyűlöletes lehet, és jelenleg még nem tudni, mily politikai következményei lehetnek. angol államférfiak ez alkalommal kimutatták, nem örökösök elődeik messzeható és előrelátó tetteinek. És ennek az az eredménye, hogy Oroszág jelenlegi törekvései, hogy a persakormány egyezményt köthessen, melynek értelmében Tiflisz Teheranig vasut építtessék.

A sah szemei előtt arany jövőt tüntetnek Tündöklő kilátásokat esetelnek neki birodalma nyái, erdei és egyéb természeti kincsei értékes iránt.

Füleibe pengetik elcsábító csengését az arany, mely pénzárba folvand. És ime a vég hol az orosz diplomácia valódi színében mutat magát.

Hogy a közbizság ne gyaníthassa a szövetségét, megóvják az ügynek tisztán ipari szintét az által, hogy a sahtól 6%-nyi biztosítékot vetetnek a befektetendő tőkéért. Könnyen betánni, hogy ezen óvadék, — mely, hogy a kíváncsú félrevezetésére nagy zajt keltsen, arról gondosnak — esupa formalitásból hozatott. Tényleg p a sahnak nem kell semmit fizetnie; ő hajhász tovább is kéjeit és bezárkozhatik háremébe, mi ő jó barátjai vért és verejét izzadnak, hogy ki vasutat készítsenek. Csakugyan sikerült játék. orosz vasut kétélű kard a czár kezében, egyik é angol birtokok ellen van fordítva, a másik é Törökország éjszaki tartományai ellen. Az ügy, láthatni, megérdemli, hogy az európai cabinetek molyan foglalkozzanak vele, ha valódi érdeket védni akarják.

A Mont-Athoson ezen foglalási politika lezetlenül feltűnt. A Mont-Athos zárdái közt a levezetesebb pl. a Panteleimon-é, melyben mintegy szerzetes lakik.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, oktob. 28. 1874.

Az orosz itt néhány év óta a mesebeli kutyát szerepeltet. Alig tette be az egyik lábát a kolostorba, már mind a négy benne van, és ma 500 szerzetes közt 300 orosz és 200 görög. Az orosz szerzetesek elejték álarczukat a főnök választás alkalmával. Mivel többségben vannak, megegyeztek, hogy a főnököt maguk közül választják. Ha ezen törekvésük sikerül, akkor az oroszok e zárdában egy erődöt nyernek, honnan terjeszkedhetnek és az alkalommal élhetnek. Néhány nap előtt a saloni orosz konzul meghalt, és a kolostorban temettetett el a szokás ellenére és a görög szerzetesek tiltakozása dacára, kiket a török kormány helyi képviselője támogatott. Az oekuméniai patriarcha mindent megtehetett, hogy az orosz cselzvényeket meggyűlölt. Nem lehet tudni, mi lesz a dologból.

A harez Albániában.

Ismét nyugtalanító hírek érkeztek. Ugy látszik a mohamedánokat Ramazanban újlag erősebb fanatizmus szállotta meg, s az ottomán hatóságok nem képesek többé visszatartani őket a legnagyobb kegyetlenségek elkövetésétől, melyeknek sajnos politikai következményei is lehetnek. — Hiteles távirtdai tudósítás egy vérengzésről emlékszik meg, melyet az albániai mohamedánok Albánia több községében elkövettek a montenegrói határon. — E községekben csupa keresztények laknak, és pedig görög keletiek, kiket a sürgöny nem egészen helyesen nevez „szerebek“-nek. A határvonal szélén — Albánia és Czrnagora közt — egy fegyveres armata rablóbanda nyolcz montenegróit megátámadott és azonnal le is mészárolta. Sok ottoman alattvaló, kik Czrnagora határára laknak és régi szokás szerint montenegrói főveget viselnek, szintén megátámadtak és kegyetlenül legyilkoltattak, valószínűleg azon hitben, hogy a „zrnagorai ebek“ közé tartoznak, kik iránt — a mint látszik — Albániában a legnagyobb gyűlölet uralkodik. Más fegyveres csordák három szerb falut gyújtottak föl s raboltak ki. Néhány család legnagyobb reményű közt menekült a közeli hegyek közé. — Én csak a megbízhatóbb híreket említem, s a számos, minden oldalról kapott és nem egészen valószínű tudósításokat hallgatással mellőzöm, bárha ezek is igazolomba hozzák a kedélyeket, melyeknek megnyugtatóra semmi sem történik, minthogy sem a kormány, sem az idegen képviselők mind ez óráig nem látszanak tudomásával birni a nyugtalanító hírekről.

Míg a jelenetek az albán-török területen folynak, Montenegroban mi sem történik. — A fejedelem nem engedi át alattvalóit a határon, az ottomán alattvalók eltávolítottak Montenegroból, tehát a fekete hegyek közt teljes nyugalom van. — Az igazgatóság azonban igen nagy, melyet a valódi és néha hamis hírek még fokoznak. Ugy látszik, a fejedelem nem akar semmitől csetepatéba bocsátkozni a törökkel, sőt — mint tudni vélem — mostanság épenséggel nem forral ilyeneket. Csakis az a kérdés: vajjon az uralkodónak van-e annyi hatalma alattvalói fölött, hogy a bosszualló tettektől visszatartsa? Itt különböző hírek szállongnak, mintha a montenegróiak már beütköztek volna az albán területre. E híreknak részéről nem adok hitelt, s úgy hiszem, nincs semmi alapjuk. Ismét azonban az a kérdés: van-e hatalma Nikitának a montenegróiaknak sokáig fékezni? — Tizenöt-husz év előtt semmiféle hatalom nem tarthatott volna vissza egy igaz cernagorait sem, hogy hason körülmények közt „szemet szemért, fogat fogért“ ne vegyen. Most e féktelen embereket is megszállta a civilizáció, szokásaik szelidebbek, az alárendeltség szorosabb, a harcok kevésbé laányabb. Van mindazonáltal a szerdák és a közczrnagoraiak közt sok fékezhetlen ember, s ezek „hospodárai“ parancsai dacára gonosz csínytet követhetnek el, mely Montenegrot háborúra keverhetné. — Ezekről tartanak az irányadó körökben, és e félelem csak úgy szüntethető meg, ha a porta rögtön véget vetne alattvalói garázdálkodásainak — ha tehetné; hogy a skutari konzulok követjeiket Konstantinápolyban erre sürgetik, az bizonyos.

Külömben mi vége lesz az egész dolognak, már legközelebb meglátjuk.

A „KELET“ magán-távirata.

Feladott Budapestén octob. 29. 10 ó. — p. d. e.

Érkezett, octob. 29. 11 ó. 15 p. d. e.

Képviselőházban Zsedényi előterjeszté a hét brassóvidéki magyar község kérvényét egyházi ügyben; a kérvényi bizottság márszombatán a ház elé hozandja véleményét; aztán Bittó elmondá a kormány általános politikáját, az ülészakat teen-dőit. Utána Ghyoz nagy exposé kíséretében előterjeszté a budgetet, az új adójavaslatokat, melyek egyike eddig ismeretlen volt, az összes egyenes adókat 5 percenttel emelni akarja. A budget összes kiadásokat 250, a bevételt 222, a deficitet 27 millióra präliminálja; a deficitből 12 millió új adókkal, 6 millió hitel-művelettel, a többi az új kölcsönből fedeztetik. A Deákpart Deákhoz igen meleg üdvözlő iratot intézett. Arnim gróf tegnap 100,000 tallér cautio mellett szabadon boosátott.

— A helybeli királyi járásbírság, miután a városi bizottság tudvalevőleg megtagadta számára a szállásbér további utalványozását, hivatalos helyiségét a kultordateczai Molnárfele házból a belfarkas utcai Karacsayházhöz fogja áttenni.

— Két klasszikus mű egymásután: tegnapelőtt a „Tudós nők“, tegnap „Romeo és Julia“, s talán ezért a tegnap felpanaszolt készülétlenség. Am ma már enyhébb ítéletet mondhatunk, s mintha a közönség is megejtette volna a dolgot: léleg leg-alább megtöltte a házat. A szerelem martyromságának utólréhetetlen két alakját Szacsvai és Eibenschütz személyesíték s ha a játékot magát utólréhetetlennek nem nevezhetjük is, de egészen elvető ítéletet sem ejthetünk felette. Eibenschütz eddigi játékában ama természetes valódiságot tanultuk becsülni, mely a maga közvetlenségében, a maga bensőségében találja a hatás eszközeit. Ma e természetességből kevesebbet kaptunk s a mesterséges naivság, melylyel az első csókot fogadta s a vallomást első ő tévé, alig tehetette fölfoghatóvá a gátat nem ismerő vak szenvedélyt, mely Juliát a sirboltban végződő uton tovaragadja. Nem a tanulmány hiányát akarja e megjegyzés kifejezni, sőt inkább talán a részletekre fordított fülöságos figyelmet, a mi aztán az egész jellem fölfogásának és lánczolatok kidomborításának vált természetes gátjává. Így az első találkozás finom kivitele mellett hanyatlást mutatott a tulságosan holdvilágos erkély-jelenet; s a rémhir hallatára kitörő szenvedély nem állt arányban az első éj elragadó bevétel. Szóval: Shakespeare nagy szabású alakjai s köztük éppen Julia oly előtanulmányokat követelnek, melyekre Eibenschütz k-nak már csak koránál fogva sem lehetett ideje, de melyek felé, mint látszik, a jó uton halad. s ezt kitartással folytatva: mi a tökélyt megközelítő Juliát is remélünk még e fiatal művésznőtől láthatni. Szacsvai már egy nyommal megelőzte őt ez uton. Nála az egyenletes fokozódás sokkal arányosabban következett be s ha patetikus fölriogásait inkább a valódi érzés bensőségével tudná tartalmaznabbakká tenni: őszintesége által mélyebb hatásra is számíthatna. De a száműzetés, meg a kedves halálának hírvétele s a sirbolti jelenet így is megkapó momentumokként magasadtak ki. Egy szóval, az egész előadás, a szigor szemével nézve, sok megjegyzésre adott alkalmat, de nem egyszer való életet is nyújtott. A mellék alakok szintén összhangatosan működtek. A zord Tibalt (Mátrai) s a kedélyes Mercutio (Ditrói), kivált ha utóbbi kevésbé habarna s több nyugalommal tudná helyét megállni; Capulet (Szentgyörgyi) és Benovolio (Krasznai); Lőrincz (Vidor) és Péter (Kassai) egyen egyen jól működtek. A dajka (Takács Henriett) már inkább egy német posséba illett volna s Körösiniét sajnosan juttatá eszünkbe.

— A kolozsvári dalár-ünnepély rendező nagy bizottsága befejezván a bevételek és kiadásokra vonatkozó számadások felülvizsgálatát, az összes eredményt már fölküldte a közp. ig. vál. elnökségéhez. A kimutatás szerint az összes bevétel volt: 8196 frt, ebből az összes kiadás tett a dalszarnokkal együtt 6501 frtot; a tiszta jövedelem, mely az egyesület pénztárának maradt: 1695 frt. A f. hó 25-én tartott közp. ig. vál. gyűléséből egy számvizsgáló bizottság küldetett ki, mely a fölívizsgálati munkát azután az ig. választmányának fogja betervezni a két év múlva tartandó szegedi közgyűlésnek való beszámolhatás végett.

— Az ellenőrzési utószemle, mint biztos forrásból értesülünk, a helybeli hadkiegészítő kerületi parancsnokság helyiségében november 7-én fog megtartatni. Ajánljuk az érdekeltek figyelmébe.

— Jókainé a jövő hó közepén Kolozsvárra jöhat vendégjátékra. Korbulj Bogdán igazgató kérte föl a nyáron B.-Füreden s miután megígérte, most ez ígéretet jön beváltani. Nov. 21-én lép föl először. A kitűzött darabok ezek: „Béldy Pál“, „Machbet“, „Coriolan“, „VIII-ik Henrik“, „Stuárt Mária“, „Rang és szerelem“.

— Szabó János honvéd alezredesnek M.-Vásárhelyt e hó 25-én délelőtt a városi tanácsház nagy termében kiváló ünnepélyességgel mellett adatott át a vaskorona rend kitüntetéséi jelvénye. Jelen voltak a polgári és katonai rend hivatalnokai.

— Vocelka Ede, M.-Vásárhely város zene-
nek vezetője, folyó hó 25-én meghalt.

— Egyházi kinevezések. Dr. Eltes Károly gyulafehérvári papnöveleti tanár e hó 24-én kanonikká nevezetett ki. A Marosvásárhelyre távozó theologiai tanár Kovács Ferencz megüresedett tan-széke pedig kolozsvári káplán Gidófalvi Gergely személyében tölthetett be, a Bathyani intézet könyvtárnokává Molnár János lyceumi tanár nevezetett ki.

— A g. keleti egyházi congressus tagjai e hó 26-án d. u. 3 órakor a n.-szebeni g. keleti templomban gyűltek össze, hol felolvastattott Ivácskovich metropolitának lemondási levele, valamint a nemzeti congressust egybehívó irat. Másnap reggel 8 órakor isteni tisztelet tartatott. Tizenegy órakor egybegyűlt a congressus, s egy tizenkét tagu bizottság küldetett elnök Popasú kármánbesi püspök meghívására. A megnyitó beszéd hangszulozása azon szomorú eseményt, hogy a g. keleti egyháznak egy év lefolyása alatt Schaguna halála s Ivácskovich lemondása folytán, kétszer kellett congressust egybehívni

főpásztor választása végett. A választás fontosságát kiemelve, ajánlja hogy Metropolitának oly egyén választassék, kinek képessége, ereje és akarata van az egyházban a belső és külső békét fentartani, s az egyház autonómiáját megőrizni. — A megnyitó beszédre Leményi Brán válaszolt, ki azon reményének adott kifejezést, hogy a congressusnak sikerülni fog egy méltó egyházi főpásztor választani.

— Pályázat. A n.-szebeni kir. jogakademiánál az üresedésben álló magyar- és osztrák magánjog tanszékére pályázat van hirdetve. A folyamodványok nov. 30 napjáig benyújtandók. A m.-vásárhelyi kir. főgyűlésnél egy fogalmazói, s a brassai kir. járásbírósnál egy irnoki állomás betöltendő.

— A gyulafehérvári katonatiszti kaszinó a marosvásárhelyi plebánussá kinevezett Kovács Ferencz tiszteletére e hó 24-én bucsüestélyt rendezett. A casino tágas helyiségei a katonai és polgári körök legelőkelőbb képviselőivel teltek meg, s kivált a katonaság igen szép számmal volt képviselve. A távozó, köztisztletben álló férfura legelőször a várparancsnok Krizch ezredes köszöntött poharat, melybe a válogatott tarsaság zajos hoch és éljen üdvözlétei vegyültek. Erre az estély ünnepelje megható köszönő szöveget intézett a tisztai kaszinóhoz, melynek legérgebb tagjai közé szónok is tartozik, s végül a várparancsnokot köszöntötte fel. Utóbbi pedig az ujonnan előtéptetett tisztak egészségére ürité poharat. A vidor lakoma folyama alatt a 62-ik ezred zenekara játszott kitünő dallamokat.

— Esküdtszéki tárgyalás volt Aradon e hó 24-én. Koos Ferencz indította a „Gura Satului“ (falu szája) című oláh élezcslap egyik közleménye ellen, mely Koosról azt mondta, hogy ő pénzt sikkasztott, mely a bucaresti ref. magyar egyháznak volt száma, továbbá, hogy mint magyar comissarius azon ország ellen működött, mely neki kenyeret adott, miglen a román kormány kénytelen volt hátra rugni s az országból kiűzni. E közlemény miatt Longin-Hosszu Ferencz, aradi ügyvédjelölt ült a vádlottak padján, ki nagy frázisokkal védelmezte magát. A frázisokat Stanescu Imre védőügyvéd folytatta. Koos ügyvédé Lehmann Róbert, a védelez ellen emelt vádak alaptalanságára vonatkozólag hozott föl több adatot. Nagy Sándor a sajtóbírság elnöke föltevén az esküdteknek a kérdéseket, ezek arra kérdésre, hogy foglaltatik e a cikkben rágalmazás, 9 szóval 3 ellen igen-nel válaszoltak, arra pedig, hogy a cikk szerzője bűnös-e a rágalmazás büntényében, 10 igen és 2 nem felelt. A bíróság rövid tanácskozás után vádlottat 1 havi börtönrre, 180 frt perköltség, 5 frtnyi tolmácsdíj megtérítésére és 50 frt pénzbírságra ítélte el. Stanescu Imre semmisségi paraszt jelentett be. Hamedli Ferencz esküdtszéki tag, meg nem jelenése miatt 50 frt pénzbírságra ítéltetett.

— Az orsz. magyar képművészeti társulat a hazai művészet egyik talpkövének lerakni készül a „műcsarnok“ felépítése által. E terv valószínűsítésére szükséges öszvegy egy részét rendkívüli műsorolások útján reményli beszerezhetni, mely műsorolások nyere-ményeinek száma 300 s e nyere-mények értékösszege 50,000 frtot tesz. A legértékesebb nyere-mények tulnyomó többsége a művészek által e czélokra ingyen felajánlt festményekből és másnemű művek-ből állt. A hazai művészek osz'álya tehát nemesen felelt meg a fölívásának, melyen óhajtanád, hogy az érdeklődők másik és nagyobb fele: a hazai műkedvelő közönség is hozzájáruljon áldozatkészsége és szellemi részvételenek élénk tanusítása által a tervezett mű: a „műcsarnok“ létesítéséhez, mely nemcsak társadalmi központját fogja képezni a hazai művészeknek és művészet-kevelőknek, hanem oly kiállítási palotát is tartalmaz, mely a kor igényeinek teljesen megfeleljen, azonfelül pedig zsen-ge iparművészeti muzeumunknak is, mint országos műgyűjteménynek hosszú évekre alkalmas hajlékát szolgáljon. A sorolások 1875. márcz. 15-én fog hatósági felügyelet mellett megtörténni. Egy sorsjegy ára 1 frt 50 kr.

— New-Yorkból e hó 26-ról távirják, hogy Shreporban 69 kereskedő, politikai czélokra való törvényellenes szövetekezés miatt elfogatott.

— Karlsbad fürdő minden évben nagyobb leudületnek örvend. A lefolyt fürdő idény alatt — mint a „Presse“-ben olvassuk — a fűdővendégek száma meghaladta a 20,000 et, nem is számítva a touristákat. Az osztrák-magyar monarchia 5023 főnyi continenst (3042 férfi és 1981 nő) szolgáltatott, 658-czal többet, mint tavaly; e számból esik Magyarországára 1328 Csehoraszágra 1198, Alsó-Ausztriára 1106, Galiciára 610, Morvaországára 330 — a többi koronatarományok egyenkint 100-nál kevesebbet szolgáltatottak. Más államok következő számú vendégekkel voltak képviselve: Oroszország 2694 (158-czal kevesebb, mint tavaly), Poroszország 7307, továbbá Afrika 51, Amerika 339, Ázsia 24, Ausztrália 14 vendég által volt képviselve.

— 600,000 iranknyi örökségről lemondani bizonyára nem mindennapi dolog s Páris városa mégis megtette. Ugyan is egy Hainquerlot nevű nagy-iparos a mondott összeget hagyományozta a francia fővárosnak „vasuti iskolá“, de a város halálán, hogy ha e terv megvalósításához fog, a költség sokkal többbe fog kerülni a hagyományozott összegnél s ezért erről lemondott.

— Az orosz birodalom területe. Strjelbitzki, orosz tábornoki ezredes most adta ki következő című munkáját: „Az orosz birodalom területi nagysága II. Sándor csár idejében“, s ebbensok eddigi

téves állítást helyreigazit, és először mutatja ki határozott számokkal az ázsiai újabb foglalások területi nagyságát. Az említésre méltóbb számok a következők, és pedig mindannyian földrajzi négysszögmértőföldek. Az egész birodalom 400,227,34 négysszögmértőföld; — az európai rész — minden vizeket, s még az azovi tengert is beleértve 107,610,3 négysszögmértőföld. Ebből bele van értve a Kaukázus 8129,2 négysszögmértőföld, de a kaspi tenger és az azon tuli terület nincs hozzászámítva, ellenben igenis a közgazgatásilag Európához, de földrajzilag nem oda tartozó orendurgi, pormi és afai tartományok. A fősszszögmértő 1993,6 négysszögmértőföld szigetcsoportozat, 2148,3 négysszögmértőföld szárazföldi víz, és 668,3 négysszögmértőföld az azovi tenger. Oroszországnak földrajzilag vett európai része 100,129,6 négysszögmértőföldet tesz, s ebből 2060,9 mértőföld szárazföldi víz. Az ázsiai Oroszország most már háromszor oly nagy, mint az európai, mert közgazgatásilag véve 292,619,3 négysszögmértőföldet tesz, de szorosan földrajzilag véve 300,098,1 négysszögmértőföldet. E szerint Oroszország csárja az összes földterület egy hatoda felett uralkodik. Az újabb foglalás, Turkesztán kormányzóság 87,917,6 négysszögmértőföldet tesz, melyen 70,000 orosz lakik.

— Vettük az ismeretes „Lősegy“ naptárt az 1875-évre. E naptár most már 15-ik évfolyamát éri s népies nevezete s elég ügyes összeállítása folytán a nép közt nagy elterjedésnek örvend, mit csekély ára (27 kr.) is előmozdit. A jelenlegi kiadásnak minden eladott 100 példányá után 1 frt, a nagyenyedi önkéntes tűzoltó-egyletnek van felajánlva.

Felelős szerkesztő: Szász Béla

A közönség köréből. *)

Melyik napokon járjanak az iparostanoneczok iskolába! **)

A tegnapi napra az iparostanoneczok oktatására alakult iskolai bizottság által összehívott értekezlet eddigi előzményeit Kolozsvár minden iparosá kivétel nélkül tudhatja, ez tegnap azért hívott össze: hogy az értekezlet igen tisztelt elnöke által mondott remek beszéd, a mi a tanoneczok szellemi és anyagi mivelődése érdekeit körvonaloza — azok igen helyesen czélba vett iskoláztatásuk egy hét alatt a vasárnapal együtt 8 órát tevő tanításuk estvéli óráját együttesen megállapítsák. A t. polgármester ur a kormány rendeletét elég érthetően s alapos okokkal hangsulyozta, hogy minden iparos, a ki tanoneczot tart, kötelesiskolába jártatni — ugyan-azt K. Papp Miklós ur készszer is előmagyarázta — azonban a sok eltérő vélemény az esti órák megállapítására különböző nézeteknek látszott kifejezést adni s ott (tisztelt a kivételeknek) a többiek közt olyanok is voltak (talán nem is iparosok) a kik az értekezletet s azokat a buzdító beszédeket is zavarták, pedig jó lett volna az olyanokra, hogy ha az ő tanoneczokuk alatt lépett volna életbe már ez a most czélbaavett üdvös intézkedés, — Én, mint e nemes város igénytelen iparos, az estéli órák megállapításánál K. Papp M. urral a 7 órára szavaznék, hogy munkáoránk ne esonkuljanak, de ebben azt a nehézséget látom, hogy kivált a téli hosszú esteken 9 óra igen késő idő, hogy a tanonc akkor kapja a vacsoráját, azért a t. iskolai bizottság által kimondott 6 órai időt részemről pártolom, több okonál fogva. A hét 3 napjának lehelyesebbnek találom a t. bizottság azon véleményét, hogy vasárnapon kívül kedd, szerda és péntek napok legyenek azok, mint hogy ezek a hetivásáros iparosokat se gátolják abban, hogy tanoneczkaikat áruik használatára fel ne használhassák.

Én azért a törvény tisztelete mellett üdvözlöm a városi t. hatóságnak e részben tett páratlan intézkedését, hisz Kolozsvárnak egész Erdélyben a többi városoknak is szövetnekeként kel elő jární és — hatni nem is hiszem hogy egy helyesgondolkodásu iparos is lenne a városban, a ki habár egykeves, de a jövődre kamatozó megterhelhetettség szívesen ne hordozná. Ezt a nagyobb városok már ezelőtt évekkal megtették s azért ök most előnkbe is állottak.

Az iparos-tanoneczok iskoláztatása eszméjét üdvözlöm, és óhajtom, hogy ezt minden város iparosá tegye, hogy bár egy lépéssel is előbb juthassunk azon a téren, a melyet ő elfoglalni hivatva van az iparvilágban, — hisz bevalhatjuk, hogy erre nagy szükségünk is van, a minék a hiánya némely iparos segédeinek magaviseletén látszik is, a kiknek ma sem ártana ha egy felsőbb ipar-iskolában ök is mivelhetnék magukat.

Gergely János,
kereskesmester.

Nyilttér.

PERL fogorvos

Lakik b.-középutczá 5. sz. a. a kiségitő pénztár tőzsomszedságában az első emeleten.

Átutazók egy fogat egy óra alatt, egy egész fogsort egy nap alatt nyerhetnek.

Fogfájás gyorsan és örökre eltávolíttatik.

*) E kösérdekű felzsolásoknak szánt rovat alatti közeménycékt csupán a sajtó-hatóság irányában vállalt felelősséget. S szerk.

**) Utólagos felkérés folytán vettük át a „Magyar Polgár“-ból e cikket.

